

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi**

Züleyha AVŞAR*

*Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak
Doç. Dr. Ersin ALTINTAŞ tarafından yönetilmiştir.*

Özet. Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın evrenini 2001-2002 öğretim yılında Bursa ilinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada il merkezindeki okullarda görev yapan tüm öğretmenlere ulaşılmaya çalışılmış, geri dönen envanterlerden 311'i istatistiksel analize dahil edilmiştir. Araştırmada kullanılan araç Riggio (1986, 1989) tarafından geliştirilen ve Galip Yüksel (1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanan sosyal beceri envanteridir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenleri sosyal beceri envanterinden ortalama 283.36, duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden 44.88, duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden 48.86, duyuşsal kontrol alt ölçeğinden 41.85, sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden 46.86, sosyal duyarlık alt ölçeğinden 43.73, sosyal kontrol alt ölçeğinden ise 57.18 puan almışlardır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Beceri, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni.

Abstract. This research has been carried out to determine of physical education and sport teachers' social skills who works in state and private schools in Bursa. The population of research covers the physical education and sport teachers on duty Bursa province at 2001-2002 academic year.

Research has been carried out with randomly determined 311 physical education teacher duties in Bursa province. Material used in this research is Social Skills Inventory which is improved by Riggio (1986) and formed in to the Turkish by Galip Yüksel (1998).

As a result physical education teachers who joined the research have taken average 283.36 point from social skills inventory, 44.88 point from emotional expressivity inferior scale, 48.86 point from emotional sensitivity inferior scale, 41.85 from emotional control inferior scale, 46.86 point from social expressivity inferior scale, 43.73 point from social sensitivity inferior scale and 57.18 point from social control inferior scale.

Key Words: Social Skills, Physical Education and Sport Teacher.

Toplum içerisinde yaşayan birey için başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyecek becerilere sahip olmak ve duygularını, düşüncelerini çevresinde ilişki kurduğu insanlara iletmek oldukça önemlidir. Ayrıca insan kişiler arası iletişim gereği ilişki kurduğu insanların duygularını, düşüncelerini de anlamak ister (Başaran, 1994; Bacanlı, H., 1999; Aydın, G., 1985). Bu da bireyin bir takım becerilere sahip olmasıyla mümkündür. Bu davranışlar genel olarak sosyal beceri olarak adlandırılmaktadır. Sosyal beceriler bireyin yaşamında önemli bir role sahiptir. Çünkü diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir (Yüksel, 2001; Acar, N., 1980; Akkök, F., 1996; Bacanlı, H., 1990). Giblin'e göre (1995) insanların, diğer insanlarla başarılı ilişkiler kurabilmeyi öğrenmesi durumunda, tüm iş kollarında, kariyerde ve uğraş alanlarında işin % 85'i ve kişisel mutluluk yolunda da işin % 99'u halledilmiş olacaktır. Toplumun her kesiminde görev alan bireylerin sosyal becerilere sahip olması daha mutluluk vericidir. Fakat bazı meslek grupları için sosyal becerilere sahip olma ihtiyacı kaçınılmazdır. Bu meslek gruplarından birisi de öğretmenlik mesleğidir. Sınıfta öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişkiler, öğrenmenin ve eğitimin temelini oluşturur. Bu beceriler ders öncesi, sınıf içi ve ders sonrası şeklinde gruplanabilir. Söz ve eyleme dayalı bu ilişkiler iyi ise, sınıfta olumlu bir atmosfer oluşur; ilişkiler kötü ise, sınıfın atmosferi giderek bozulur ve eğitim amaçlarına ulaşamaz. O halde sınıftaki eğitici ortamın büyük ölçüde öğretmenin davranışlarına bağlı olduğu söylenebilir (Ergün ve Duman, 1998; Çetin, Ş., 2001; Demirhan, G., ve ark., 1996; Demirhan, G., 2001; Pehlivan, Z., 1999; Suomi ve diğerleri, 2003). Mesleğinin bilincinde olan bir öğretmen, sınıf atmosferi içinde bir yandan öğrencilerini

gerekli bilgi ve beceri ile donatmaya çalışırken diğer yandan kişiliği ile onları etkilediğini bilmelidir (Küçükahmet, 1997).

Önem: Eğitim öğretim kurumlarında öğretmen ile öğrenci arasında kurulan olumlu iletişimin öğrenmeyi olumlu etkilediği bir gerçektir. Bu doğrultuda eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmak için öğretmenlerin olumlu iletişimde gerekli olan sosyal becerilere de sahip olması beklenmektedir. Bu bakımdan okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini ortaya çıkartmanın da faydalı olacağına inanılmaktadır. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal becerilerinin belirlenmesi durumunda ortaya çıkacak sonucun beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlara ve ilgililere yardımcı olması beklenmektedir.

Sayıltı: Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uygulanan anket formundaki sorulara içtenlikle cevap verdiği kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın evrenini, Bursa ilinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla elde edilen bulgular ancak beden eğitimi ve spor öğretmenlerine bilgi verici olabilir.

Bu araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini ölçmek amacıyla Sosyal Beceri Envanteri (Social Skills Inventory) kullanılmıştır. Dolayısıyla elde edilen veriler bu ölçek puanları ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli: Belirli bir konuda var olan bir durumu olduğu gibi ortaya çıkartmayı; tavırları ve davranışları açıklamayı, karşılaştırmayı ve betimlemeyi amaçlayan araştırmalar tarama araştırmalarıdır (Karasar, 1991; Gürsakal, 2001). Özel ve devlet okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada da, var olan durum yansıtılmaya çalışıldığından, araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırma olarak desenlenmiştir.

Evren ve Örneklem: Bu araştırmanın evrenini Bursa ilinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada tüm evrene ulaşılmaya çalışılmış bu nedenle il çapında toplam 456 envanter uygulanmış; geriye dönen 368 envanterden 311'i araştırmada kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada kullanılan araç 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında revize edilerek bugünkü şeklini almış olan 14 yaşın üstündeki bireylere uygulanabilecek bir araçtır. Araç Yüksel (1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır.

Verilerin Toplanması: Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izni ile envanter araştırmacı tarafından çoğaltılmış ve öğretmenlere dağıtılmıştır. Bir hafta sonra dağıtılan ölçekler geri toplanmıştır. 456 envanter dağıtılmış geri dönen 368 envanterden geçersiz olanlar ayıklandıktan sonra geçerli 311 envanter araştırmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Analizi: Tüm veriler SPSS 10.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sosyal beceri envanterinin tümünden ve alt ölçeklerinden alınan puanların hesaplanması envanterin kendi hesaplama sistemiyle toplanmıştır. Alınan bu puanların değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek için ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi olarak 0.05 düzeyi belirlenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bulguların sunulmasında, öncelikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri envanterinin tümünden aldıkları puanın kişisel özelliklerine (cinsiyet, medeni durum, mesleki deneyim ve çalıştıkları öğrenci grubu) göre değişip değişmediğine bakılmıştır. Daha sonra ise sırasıyla alt ölçeklerden alınan puanların kişisel özelliklere göre değişip değişmediğine bakılmıştır.

1- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin SBE'nin Tümünden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin bayan-erkek olmaları, evli, bekar ya da dul olmaları ilköğretim, ortaokul ya da lise öğrencileriyle çalışmaları ve 0-5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 20 yıl üstü mesleki tecrübeleri açısından aldıkları puanın farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE'nin tümünden aldıkları puan ortalamaları

	Toplam puan	Duyuşsal anlatımcılık	Duyuşsal duyarlık	Duyuşsal kontrol	Sosyal anlatımcılık	Sosyal duyarlık	Sosyal kontrol
N	311	311	311	311	311	311	311
Ortalama	283,36	44,88	48,86	41,85	46,86	43,73	57,18
SS	26,09	6,55	8,96	8,00	8,71	7,68	7,98
Range	149	39	46	47	49	40	43
Minimum	220	25	25	22	23	24	32
Maximum	369	64	71	69	72	64	75

Tablo 1'de görüldüğü gibi öğretmenler SBE'nin genelinden ortalama 283.36 puan, duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 44.88 puan, duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 48.86 puan, duyuşsal kontrol alt ölçeğinden ortalama 41.85 puan, sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 46.86 puan, sosyal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 43.73 puan ve sosyal kontrol alt ölçeğinden ortalama 57.18 puan almışlardır.

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE'nin tümünden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete, medeni duruma, çalışılan yaş grubuna ve öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımını gösteren tablo

	CİNSİYET		MEDENİ DURUM			ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU			MESLEKİ DENEYİM				
	BAYAN	ERKEK	EVLİ	BEKAR	DUL	7/11	12/14	15/17	0/5	6/10	11/15	16/20	21-
Envanterin tümü	283,41	283,27	282,82	286,08	282,67	284,74	280,78	286,55	282,73	281,55	286,96	282,66	284,54

Tablo 2'de görüldüğü gibi erkek öğretmenler SBE'nin genelinden ortalama 283.27 puan, bayan öğretmenler ise SBE'nin genelinden ortalama 283.41 puan, evli öğretmenler ortalama 282,82 puan, bekar öğretmenler 286,08 puan ve dul öğretmenler 282,67 puan, 7/11 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ortalama 284,74 puan, 12/14 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ortalama 280,78 puan, 15/17 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ise ortalama 286,55 puan, 0/5 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler SBE'nin genelinden

ortalama 282,73 puan, 6/10 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler ortalama 281,55 puan, 11/15 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler, ortalama 286,96 puan, 16/20 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler ortalama 282,66 puan, 20 yıl ve üstünde çalışma tecrübesine sahip öğretmenler ise ortalama 284,54 puan almışlardır.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin SBE'nin tümünden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablo

		n	P değeri
CİNSİYET	Bayan	110	,936
	Erkek	201	
MEDENİ DURUM	Evli	253	,610
	Bekar	52	
	Dul	6	
ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU	0/7	34	,134
	7/11	161	
	12/17	116	
MESLEKİ DENEYİM	0/5	104	,898
	6/10	80	
	11/15	48	
	12/20	29	
	20 ve üstü	50	

(P>0.05)

Tablo 3'te görüldüğü gibi SBE'nin tümünden alınan puanlarla cinsiyet değişkeni arasında .936, medeni durum değişkeni arasında .610, çalışılan yaş grubu arasında .134, mesleki deneyim arasında ise .898 farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark ifade etmemektedir.

2- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Duyuşsal Anlatıcılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin bayan-erkek olmaları, evli, bekar ya da dul olmaları ilkökul, ortaokul ya da lise öğrencileriyle çalışmalarını ve 0-

5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 20 yıl üstü mesleki tecrübeleri açısından aldıkları duyuşsal anlatımcılık alt ölçeği puanın farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE'nin duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete, medeni duruma, çalışılan yaş grubuna ve öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımını gösteren tablo

	CİNSİYET		MEDENİ DURUM			ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU			MESLEKİ DENEYİM				
	ERKEK	BAYAN	EVLİ	BEKAR	DUL	7/11	12/14	15/17	0/5	6/10	11/15	16/20	21-
Duyuşsal Anlatımcılık	44,60	45,41	44,61	45,83	48,17	44,94	44,84	44,93	44,64	45,38	44,08	45,07	45,26

Tablo 4'te görüldüğü gibi erkek öğretmenler duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 44,60 puan, bayan öğretmenler ise duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 45,41 puan, evli öğretmenler duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 44,61 puan, bekar öğretmenler 45,83 puan ve dul öğretmenler 48,17 puan, 7/11 yaş grubu ile çalışan öğretmenler duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden 44,94 puan, 12/14 yaş grubu ile çalışan öğretmenler 44,84 puan, 15/17 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ise 44,93 puan, 0/5 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 44,64 puan, 6/10 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler ortalama 45,38 puan, 11/15 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 44,08 puan, 16/20 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 45,07 puan, 20 yıl ve üstünde çalışma tecrübesine sahip öğretmenler ise 45,26 puan almışlardır.

Tablo 5'te görüldüğü gibi duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanlarla cinsiyet değişkeni arasında .439, medeni durum değişkeni arasında .203, çalışılan yaş grubu arasında .875, mesleki deneyim arasında ise .738 farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark ifade etmemektedir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğretmenlerin duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablo

		n	P değeri
CİNSİYET	Bayan	110	,439
	Erkek	201	
MEDENİ DURUM	Evli	253	,203
	Bekar	52	
	Dul	6	
ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU	0/7	34	,875
	7/11	161	
	12/17	116	
MESLEKİ DENEYİM	0/5	104	,738
	6/10	80	
	11/15	48	
	12/20	29	
	20 ve üstü	50	

(P>0.05)

3- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Duyuşsal Duyarlık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin bayan-erkek olmaları, evli, bekar ya da dul olmaları ilkokul, ortaokul ya da lise öğrencileriyle çalışmaları ve 0-5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 20 yıl üstü mesleki tecrübeleri açısından aldıkları duyuşsal duyarlık alt ölçeği puanının farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 6. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE'nin duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete, medeni duruma, çalışılan yaş grubuna ve öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımını gösteren tablo

	CİNSİYET		MEDENİ DURUM			ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU			MESLEKİ DENEYİM				
	ERKEK	BAYAN	EVLİ	BEKAR	DUL	7/11	12/14	15/17	0/5	6/10	11/15	16/20	21-
Duyuşsal Duyarlık	48,24	50,00	48,51	50,12	53,00	50,62	47,94	49,63	48,40	48,91	49,19	49,21	49,24

Tablo 6’da görüldüğü gibi erkek öğretmenler duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 48,24 puan, bayan öğretmenler ise duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 50,00 puan; evli öğretmenler duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 48,51 puan, bekar öğretmenler 50,12 puan ve dul öğretmenler 53,00 puan; 7/11 yaş grubu ile çalışan öğretmenler duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden 50,62 puan, 12/14 yaş grubu ile çalışan öğretmenler 47,94 puan, 15/17 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ise 49,63 puan; 0/5 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 48,40 puan, 6/10 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler ortalama 48,91 puan, 11/15 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 49,19 puan, 16/20 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 49,21 puan, 20 yıl ve üstünde çalışma tecrübesine sahip öğretmenler ise ortalama 49,24 puan almışlardır.

Tablo 7. Araştırmaya katılan öğretmenlerin duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablo

		n	P değeri
CINSİYET	Bayan	110	,101
	Erkek	201	
MEDENİ DURUM	Evli	253	,304
	Bekar	52	
	Dul	6	
ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU	0/7	34	,128
	7/11	161	
	12/17	116	
MESLEKİ DENEYİM	0/5	104	,888
	6/10	80	
	11/15	48	
	12/20	29	
	20 ve üstü	50	

(P>0.05)

Tablo 7’de görüldüğü duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden alınan puanlarla cinsiyet değişkeni arasında .101, medeni durum değişkeni arasında .304, çalışılan yaş grubu arasında .128, mesleki deneyim arasında ise .888

farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark ifade etmemektedir.

4- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Duyuşsal Kontrol Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin bayan-erkek olmaları, evli, bekar ya da dul olmaları ilköğretim, ortaokul ya da lise öğrencileriyle çalışmaları ve 0-5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 20 yıl üstü mesleki tecrübeleri açısından aldıkları duyuşsal kontrol alt ölçeği puanının farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE'nin duyuşsal kontrol alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete, medeni duruma, çalışılan yaş grubuna ve öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımını gösteren tablo

	CİNSİYET		MEDENİ DURUM			ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU			MESLEKİ DENEYİM				
	ERKEK	BAYAN	EVLİ	BEKAR	DUL	7/11	12/14	15/17	0/5	6/10	11/15	16/20	21-
Duyuşsal kontrol	42,59	40,49	41,94	42,06	35,83	40,50	41,85	42,23	42,50	40,24	42,75	41,55	42,36

Tablo 8'de görüldüğü gibi erkek öğretmenler duyuşsal kontrol alt ölçeğinden ortalama 42,59 puan, bayan öğretmenler ise duyuşsal kontrol alt ölçeğinden ortalama 40,49 puan; evli öğretmenler duyuşsal kontrol alt ölçeğinden ortalama 41,94 puan, bekar öğretmenler 42,06 puan ve dul öğretmenler 35,83 puan; 7/11 yaş grubu ile çalışan öğretmenler duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden 40,50 puan, 12/14 yaş grubu ile çalışan öğretmenler 41,85 puan, 15/17 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ise 42,23 puan; 0/5 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler duyuşsal kontrol alt ölçeğinden ortalama 42,50 puan, 6/10 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 40,24 puan, 11/15 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 42,75 puan, 16/20 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 41,55 puan, 20 yıl ve üstünde çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 42,36 puan almışlardır.

Tablo 9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin duyuşsal kontrol alt ölçeğinden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını gösteren tablo

		n	P değeri
CİNSİYET	Bayan	110	,042
	Erkek	201	
MEDENİ DURUM	Evli	253	,120
	Bekar	52	
	Dul	6	
ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU	0/7	34	,390
	7/11	161	
	12/17	116	
MESLEKİ DENEYİM	0/5	104	,307
	6/10	80	
	11/15	48	
	12/20	29	
	20 ve üstü	50	

(P>0.05)

Tablo 9’da görüldüğü duyuşsal kontrol alt ölçeğinden alınan puanlarla cinsiyet değişkeni arasında .439, medeni durum değişkeni arasında .203, çalışılan yaş grubu arasında .875, mesleki deneyim arasında ise .738 farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark ifade etmemektedir.

5- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Anlatımcılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin bayan-erkek olmaları, evli, bekar ya da dul olmaları ilkokul, ortaokul ya da lise öğrencileriyle çalışmaları ve 0-5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 20 yıl üstü mesleki tecrübeleri açısından aldıkları sosyal anlatımcılık alt ölçeği puanının farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 10’da görüldüğü gibi erkek öğretmenler sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 47,31 puan, bayan öğretmenler ise sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 46,04 puan; evli öğretmenler sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 47,06 puan, bekar öğretmenler 46,06 puan ve dul öğret-

menler 45,50 puan; 7/11 yaş grubu ile çalışan öğretmenler sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden 47,24 puan, 12/14 yaş grubu ile çalışan öğretmenler 45,96 puan, 15/17 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ise 48,00 puan; 0/5 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden ortalama 46,17 puan, 6/10 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 46,40 puan, 11/15 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 48,21 puan, 16/20 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 47,03 puan, 20 yıl ve üstünde çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 47,64 puan almışlardır.

Tablo 10. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE'nin sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete, medeni duruma, çalışılan yaş grubuna ve öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımını gösteren tablo

	CİNSİYET		MEDENİ DURUM			ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU			MESLEKİ DENEYİM				
	ERKEK	BAYAN	EVLİ	BEKAR	DUL	7/11	12/14	15/17	0/5	6/10	11/15	16/20	21-
Sosyal Anlatımcılık	47,31	46,04	47,06	46,06	45,50	47,24	45,96	48,00	46,17	46,40	48,21	47,03	47,64

Tablo 11. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını gösteren tablo

		n	P değeri
CİNSİYET	Bayan	110	,187
	Erkek	201	
MEDENİ DURUM	Evli	253	,696
	Bekar	52	
	Dul	6	
ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU	0/7	34	,090
	7/11	161	
	12/17	116	
MESLEKİ DENEYİM	0/5	104	,619
	6/10	80	
	11/15	48	
	12/20	29	
	20 ve üstü	50	

(P > 0.05)

Tablo 11’de görüldüğü gibi sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanlarla cinsiyet değişkeni arasında .187, medeni durum değişkeni arasında .696, çalışılan yaş grubu arasında .090, mesleki deneyim arasında ise .619 farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark ifade etmemektedir.

6- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Duyarlık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin bayan-erkek olmaları, evli, bekar ya da dul olmaları ilköğretim, ortaokul ya da lise öğrencileriyle çalışmaları ve 0-5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 20 yıl üstü mesleki tecrübeleri açısından aldıkları sosyal duyarlık alt ölçeği puanının farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 12. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE’nin sosyal duyarlık alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete, medeni duruma, çalışılan yaş grubuna ve öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımını gösteren tablo

	CİNSİYET		MEDENİ DURUM			ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU			MESLEKİ DENEYİM				
	ERKEK	BAYAN	EVLİ	BEKAR	DUL	7/11	12/14	15/17	0/5	6/10	11/15	16/20	21-
Sosyal Duyarlık	43,21	43,57	43,43	45,13	43,83	45,24	42,63	44,80	43,28	43,25	45,67	43,14	43,90

Tablo 12’de görüldüğü gibi erkek öğretmenler sosyal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 43,81 puan, bayan öğretmenler ise sosyal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 43,57 puan; evli öğretmenler sosyal duyarlık alt ölçeğinden ortalama 43,43 puan, bekar öğretmenler 45,13 puan ve dul öğretmenler 43,83 puan; 7/11 yaş grubu ile çalışan öğretmenler sosyal duyarlık alt ölçeğinden 45,24 puan, 12/14 yaş grubu ile çalışan öğretmenler 42,63 puan, 15/17 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ise 44,80 puan; 0/5 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler sosyal duyarlık alt ölçeğinden 43,28 puan, 6/10 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 43,25 puan, 11/15 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 45,67 puan, 16/20 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 43,14 puan, 20 yıl ve üstünde çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 43,90 puan almışlardır.

Tablo 13. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal duyarlık alt ölçeğinden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablo

		n	P değeri
CİNSİYET	Bayan	110	,869
	Erkek	201	
MEDENİ DURUM	Evli	253	,407
	Bekar	52	
	Dul	6	
ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU	0/7	34	,034
	7/11	161	
	12/17	116	
MESLEKİ DENEYİM	0/5	104	,626
	6/10	80	
	11/15	48	
	12/20	29	
	20 ve üstü	50	

(P > 0.05)

Tablo 13'te görüldüğü sosyal duyarlık alt ölçeğinden alınan puanlarla cinsiyet değişkeni arasında .869, medeni durum değişkeni arasında .407, çalışılan yaş grubu arasında .034, mesleki deneyim arasında ise .626 farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark ifade etmemektedir.

7- Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyal Kontrol Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin bayan-erkek olmaları, evli, bekar ya da dul olmaları ilköğretim, ortaokul ya da lise öğrencileriyle çalışmaları ve 0-5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 20 yıl üstü mesleki tecrübeleri açısından aldıkları sosyal kontrol alt ölçeği puanının farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular sırası ile verilmiştir.

Tablo 14. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin SBE'nin sosyal kontrol alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete, medeni duruma, çalışılan yaş grubuna ve öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımını gösteren tablo

	CİNSİYET		MEDENİ DURUM			ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU			MESLEKİ DENEYİM				
	ERKEK	BAYAN	EVLİ	BEKAR	DUL	7/11	12/14	15/17	0/5	6/10	11/15	16/20	21-
Sosyal Kontrol	56,86	57,76	57,26	56,88	56,33	56,21	57,55	56,96	57,73	57,37	57,06	56,66	56,14

Tablo 14'te görüldüğü gibi erkek öğretmenler sosyal kontrol alt ölçeğinden ortalama 56,86 puan, bayan öğretmenler ise sosyal kontrol alt ölçeğinden ortalama 57,76 puan; evli öğretmenler sosyal kontrol alt ölçeğinden ortalama 57,26 puan, bekar öğretmenler 56,86 puan ve dul öğretmenler 56,33 puan; 7/11 yaş grubu ile çalışan öğretmenler sosyal kontrol alt ölçeğinden 56,21 puan, 12/14 yaş grubu ile çalışan öğretmenler 57,55 puan, 15/17 yaş grubu ile çalışan öğretmenler ise 56,96 puan; 0/5 yıl çalışma tecrübesine sahip

Tablo 15. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal kontrol alt ölçeğinden aldıkları puanların değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablo

		n	P değeri
CİNSİYET	Bayan	110	,439
	Erkek	201	
MEDENİ DURUM	Evli	253	,203
	Bekar	52	
	Dul	6	
ÇALIŞILAN YAŞ GRUBU	0/7	34	,875
	7/11	161	
	12/17	116	
MESLEKİ DENEYİM	0/5	104	,738
	6/10	80	
	11/15	48	
	12/20	29	
	20 ve üstü	50	

(P>0.05)

öğretmenler sosyal kontrol alt ölçeğinden ortalama 57,73 puan, 6/10 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 57,37 puan, 11/15 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 57,06 puan, 16/20 yıl çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 56,66 puan, 20 yıl ve üstünde çalışma tecrübesine sahip öğretmenler 56,14 puan almışlardır.

Tablo 15'te görüldüğü gibi sosyal kontrol alt ölçeğinden alınan puanlarla cinsiyet değişkeni arasında .439, medeni durum değişkeni arasında .203, çalışılan yaş grubu arasında .875, mesleki deneyim arasında ise .738 farklılaşma bulunmuştur. Bu sonuçlar istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark ifade etmemektedir.

Tartışma ve Yorum

Bu bölümde, öğretmenlerin sosyal beceri envanterinin tümünden aldıkları puanlar ile duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt ölçeklerinden aldıkları puanların yorumuyla, alınan bu puanların öğretmenlerin cinsiyetlerine, medeni durumlarına, çalıştıkları yaş gruplarına ve mesleki kıdemlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulguların yorumuna yer verilmiştir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri sosyal beceri envanterinin alt ölçeklerinden ortalama olarak, duyuşsal anlatımcılık: 44,88; duyuşsal duyarlık: 48,86; duyuşsal kontrol: 41,85; sosyal anlatımcılık: 46,86; sosyal duyarlık: 43,73; sosyal kontrol: 57,18 puan almışlardır.

Alınan bu ortalamalara göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri ortalama olarak en yüksek puanları sırasıyla sosyal kontrol, duyuşsal duyarlık, sosyal anlatımcılık, duyuşsal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve duyuşsal kontrol alt ölçeklerinden almışlardır.

1. Öğretmenlerin Envanterin Bütününden Aldıkları Puana İlişkin Bulguların Yorumu

Envanterin bütününden alınabilecek en yüksek puanın 450 olduğu düşünülürse beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin dereceleme ölçeğinden aldığı ortalama 283.36 puanın iyi bir puan olduğu kabul edilebilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin genel anlamda sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Toplam puan ortalamalarına bakıldığında 15/17 yaş grubuyla çalışan öğretmenlerin 11/14 yaş grubu öğretmenlerine göre 6 puan fazla ortalama yaptıkları görülmektedir. Fakat beden eğitimi ve spor öğretmenlerin envanterin tümünden aldıkları puanların değişkenlere göre incelenmesi sonucunda 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

2. Öğretmenlerin Envanterin Duyuşsal Anlatımcılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puana İlişkin Bulguların Yorumu.

Duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden beden eğitimi ve spor öğretmenleri ortalama 44.88 puan almışlardır. Alt ölçeklerde alınabilecek en yüksek puanın 75 olduğu düşünülürse bu ortalamanın iyi bir ortalama olduğu söylenebilir. Duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden alınan puanın değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

3. Öğretmenlerin Envanterin Duyuşsal Duyarlık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puana İlişkin Bulguların Yorumu.

Duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden beden eğitimi öğretmenleri 48.86 ortalama bir puanla ikinci en yüksek puanı almışlardır. Cinsiyete göre değerlendirildiğimizde bayan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin erkek öğretmenlere göre 2 puan daha fazla bir ortalamayla 50 puan aldıklarını görmekteyiz. Medeni duruma göre değerlendirildiğinde ise dul öğretmenler evli öğretmenlere göre 5 puan daha fazla ortalamayla 53 puan almışlardır. Fakat bu puan farkları 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark ifade etmemişlerdir.

4. Öğretmenlerin Envanterin Duyuşsal Kontrol Alt Ölçeğinden Aldıkları Puana İlişkin Bulguların Yorumu.

Duyuşsal kontrol alt ölçeğinden beden eğitimi ve spor öğretmenleri 41.85 ortalamayla alt ölçekler arasındaki en düşük puanı almışlardır. Değişkenlere göre değerlendirildiğinde ise dul öğretmenlerin puan ortalamaları bekar öğretmenlerden 7 puan daha düşüktür. Fakat bireyin sosyal becerisine bakıldığında diğer alt ölçeklerle aradaki farkın çok büyük olmaması tercih edilir. Nitekim beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duuşsal kontrol alt ölçeğinden aldıkları puan ortalaması diğer alt ölçeklerle karşılaştırıldığında çok fazla değildir. Sadece diğerlerine göre daha düşüktür. Yine duuşsal kontrol alt ölçeğinden alınan puanın değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında 0.05 düzeyinde anlamlılık tespit edilememiştir.

5. Öğretmenlerin Envanterin Sosyal Anlatımcılık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puana İlişkin Bulguların Yorumu.

Sosyal anlatımcılık alt ölçeği beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin üçüncü en yüksek puan aldıkları alt ölçektir. Bu alt ölçekten beden eğitimi öğretmenleri 46.86 ortalama puan almışlardır. Değişkenlere göre bakıldığında ise alınan puanlar arasında dikkate değer bir puan farkı yoktur. Nitekim değişkenlere göre incelendiğinde 0.05 düzeyinde anlamlılık tespit edilememiştir.

6. Öğretmenlerin Envanterin Sosyal Duyarlık Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanla İlişkin Bulguların Yorumu.

Sosyal duyarlık alt ölçeği duyuşsal kontrol alt ölçeğinden sonra düşük puan alınan ikinci alt ölçektir. Bu alt ölçekten öğretmenler 43.73 ortalama puan almışlardır. Değişkenlere göre incelendiğinde ise öğretmenlerin aldıkları puanlar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

7. Öğretmenlerin Envanterin Sosyal Kontrol Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanla İlişkin Bulguların Yorumu.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin en yüksek ortalama puan aldıkları alt ölçek sosyal kontrol alt ölçeğidir. Öğretmenler bu alt ölçekten ortalama 57.18 puan almışlardır. Değişkenlere göre incelendiğinde ise öğretmenlerin aldıkları puanlar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri özellikle sosyal kontrol ve duygusal duyarlık alt ölçeklerinden yüksek ortalamalar almışlardır. Bu ortalamalar doğrultusunda beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile ilgili şu sonuçlara ulaşılabilir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri;

- Herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket eden,
- Kendinden emin ve sosyal durumlara kolayca ayak uydurabilen,
- Başka bireylerin duyuşsal imalarını doğru ve tam olarak yorumlayabilen,
- Başka bireyler tarafından duyuşsal olarak çabuk etkilenen,
- Başkalarının duyuşsal durumlarını empatik olarak ifade edebilen,
- Cana yakın, sosyal ya da her hangi bir konuda sohbeti başlatma ve yönlendirme becerilerine sahip bireylerdir.

Bunun yanında duyuşsal kontrol alt ölçeğinden düşük puan alan beden eğitimi ve spor öğretmenleri için, belli başlı duyguları yetenekle birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme konusunda beceri sahibi olmadıkları söylenebilir. Örneğin, bir şakaya uygun ortamda gülmek veya üzüntüyü gizlemek için neşeli bir yüz ifadesi sergilemek gibi. Bu alt ölçekten düşük puan alanlar, güçlü duygularını kontrol etme eğiliminde değildirler.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler yapılabilir.

- 1- Beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan beden eğitimi öğretmeni adaylarının sosyal beceri düzeylerini yükseltmek amacıyla sosyal beceri eğitimi düzenlenebilir.
- 2- Şu an görev yapmakta olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri için sosyal beceri ve alt grupları hakkında uygulamaya dönük hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.
- 3- Bundan sonra yapılacak araştırmalarda şu hususlar göz önüne alınabilir.
 - Mevcut beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programının sosyal beceriye etkisi incelenebilir.
 - Öğretmenlere ve öğrencilere yönelik deneysel araştırmalar yapılabilir.
 - Diğer branşlarda görev yapmakta olan öğretmenlerin sosyal beceri düzeyleri incelenebilir.

Kaynaklar

- Acar, N.V. 1980. Grupla Atılganlık Eğitiminin Bireyin Atılganlık Düzeyine Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Akkök, F. 1996. İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Öğretmen El Kitabı. Meb Yayınevi: İstanbul.
- Aydın, G. 1985. Sosyal Başarı Eğitimi İle Sosyal Beceri Eğitiminin Çocuklarda Öğrenilmiş Çaresizlik Davranışının Ortadan Kaldırılmasına Etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Bacanlı, H. 1990. Kendini Ayarlama Becerisinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Bacanlı, H. 1999. Sosyal Beceri Eğitimi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara
- Başaran, İbrahim Ethem. 1994. Eğitime Giriş. Kadioğlu Matbaası. 4. Baskı. Ankara.
- Çetin, Şaban. 2001. İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma. Milli Eğitim Dergisi. <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/149/cetin.htm>.
- Demirhan, G., Açıkada, C. ve Altay, F. 1996. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Niteliklerinin Öğrenci Gözüyle Değerlendirilmesi. IV. Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı. Atlantis Basımevi: Ankara.
- Demirhan, Gıyasettin. 2001. Dünyada Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme. II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. Akmat: Bursa.
- Ergün, M. ve Duman, T. 1998. Kritik durumlarda Öğretmen Davranışları. Milli Eğitim Dergisi. Sayı:137. MEB Basımevi: Ankara.

- Giblin, Robert L, ve Mitchell Marrane, H. 1995. Introduction to Counseling and Guidance. Fourt Edition. Merrill an Imprint of Prentice Hall Englewood Cliffs, New Jersey Columbus, Ohio.
- Gürsakal, N. 2001. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Uludağ Üniversitesi Yayınevi.
- Karasar, N. 1991. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Küçükahmet, Leyla. 1997. Eğitim Programları ve Öğretim-Öğretim İlke ve Yöntemleri. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Pehlivan, Zekai. 1999. Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştiren Çağdaş Bir Programın Genel Özellikleri. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Uludağ Üniversitesi Basımevi. Bursa.
- Suomi, Joanne, Collier, Douglas, Brown, Lou. 2003. Factors Affecting the Social Experiences of Students in Elementary Physical Education Classes. Journal of Teaching in Physical Education, 02735024, Vol. 22, Issue 2.
- Yüksel, G. 1998. Sosyal beceri envanterinin Türkçe'ye uyarlanması geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları: Ankara.
- Yüksel, G. 2001. Öğretmenlerin Sahip Olmaları Gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri. Milli Eğitim Dergisi.
<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/149/yuksel.htm>
- Yüksel, G. 2001. Öğretmenlerin Sahip Olmaları Gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri. Milli Eğitim Dergisi.
<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/149/yuksel.htm>
- Yüksel, Galip. 1997. Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.